

τοῦ μαθητοῦ ἀλληλεξαρτῶνται καὶ ἀλληλοσυμπληροῦνται, ὅπως ἐπίσης συμβαίνει καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀγωγῆς, αἵτινες συμπληροῦν καὶ ὀλοκληρώνουν τὸ ἔργον τῆς ἀγωγῆς. Τέλος ἡ φαινομενικὴ ἀντινομία τοῦ διδακτικοῦ ὑλισμοῦ καὶ τοῦ μορφολισμοῦ εἶναι ἀνύπαρκτος, δεδομένου ὅτι ἀμφότεραι ἀποτελοῦν μερικὰς ἀπόψεις τῆς μορφώσεως, αἵτινες ἀλληλοσυμπληροῦνται καὶ συμπλεκόμεναι μορφοποιοῦν τὰς πνευματικὰς δυνάμεις τῶν παιδευομένων.

Π. Κ. Γ.

* * *

FUGEN DÖNT, **Homer**, Forschungsbericht 5. Fortsetzung ἐν **Anzeiger für die Altertumswissenschaft** XXXII (1970). 3/4.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν χρησιμωτάτων πληροφοριακῶν δελτίων διὰ τὴν ἔρευναν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, τὰ ὅποια δημοσιεύονται εἰς τὸ διακεκριμένον περιοδικὸν *Anzeiger* τοῦ Innsbruck ἔχομεν ἤδη τὸ δεύτερον τμήμα τοῦ πέμπτου δελτίου περὶ Ὀμήρου. Τὰ προηγούμενα δελτία ἐδημοσιεύθησαν εἰς τοὺς τόμους 4 (1951), 5 (1952), 6 (1953), 8 (1955), 12 (1959), 13 (1960), 17 (1964), 18 (1965), καὶ 21 (1968).

Εἰς τὸ παρὸν δελτίον παρουσιάζονται κριτικῶς πρῶτον ἐργασίαι τινὲς ἀφορῶσαι εἰς τὰς τυποποιημένας ἐκφράσεις τῶν ἐπῶν (*formulae*, *Formel*) τοῦ A. B. Lord (1968) καὶ J. B. Hainsworth (1968), αἵτινες ἀποβλέπουν εἰς τὸν ἀκριβῆ καθορισμὸν τῆς ἐννοίας αὐτῶν, εἰς τὴν λειτουργίαν των καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς χρησιμοποίησέως των. Εἶτα ἡ μελέτη τοῦ A. Hoekstras (1969) διὰ τὴν παράδοσιν τοῦ εἶδους τούτου τῶν ἐκφράσεων εἰς τὴν Ὑπο-ἐπικὴν περίοδον τῶν Ὀμηρικῶν Ὑμνων μὲ τὰς ἐνδείξεις τῆς κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ συντάκτου τοῦ δελτίου μεταγενεστέρας αὐτῶν ἐξελίξεως. Ὁ σ. δηλαδὴ δέχεται ὅτι ὑπάρχουν ἐκφράσεις μὲ νεωτερισμοὺς εἰς τὴν γλώσσαν, ἐξ ἴσου ὅμως ὑπάρχουν καὶ ἀρχαϊκαί, ἐν τούτοις εἰς τὸν πρὸς τὴν Δῆμητρα ὕμνον ὑπάρχουν ἐνδείξεις μεταγενεστέρας ἐξελίξεως. Ἐπὶ τῆς μελέτης τοῦ W. Unte (1968) περὶ τῆς σχέσεως τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ὕφους τῶν μεγάλων Ὑμνων πρὸς τὰ Ἔπη ὁ σ. παρατηρεῖ ὅτι ὑπάρχουν ἐπιχειρήματα ὄχι τελείως πειστικὰ εἰς τὴν ἄποψιν ὅτι μεταγενεστέρα προσθήκαι δύνανται νὰ προσαρμοσθοῦν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν καὶ τὸν ῥυθμὸν προγενεστέρου ποιήματος ὥστε νὰ καθίσταται δυσδιάγνωστος ἡ συμβολὴ πλειόνων προσώπων. Παρουσιάζονται εἶτα αἱ μελέται τοῦ H. Schwabl (1969) περὶ τῆς συνθέσεως Ἡσιοδείων ἔργων καὶ τοῦ Ὑμνου εἰς τὸν Πᾶνα, δι' ὧν προβάλλεται νέα ἀντίληψις περὶ τῶν Ὀμ. Ὑμνων ὡς ποιημάτων. Ὁ M. N. Nagler (1967) φρονεῖ ὅτι αἱ τυποποιημένα Ὀμηρικὰ ἐκφράσεις δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζωνται ἰστορικῶς εἰς τὴν ἐπικὴν γλώσσαν, ἀλλὰ νὰ θεωροῦνται ὡς ποιητικὰ δυνατότητες, ἥτοι ῥευσταὶ μορφὰὶ προϋπάρχουσαι εἰς τοῦ ποιητοῦ τὸν νοῦν καὶ χρησιμοποιοῦμεναι εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν. Ὁ E. Heitsch ἐξετάζων τοὺς στίχους τῆς Ἰλιάδος B 557/8 (1969) θίγει τὰ προβλήματα τὰ προκύπτοντα ἐκ τῆς θεωρήσεως τῆς μορφῆς τῶν Ἐπῶν ὅτε ταῦτα ἀπηγγέλοντο μόνον, ἐν σχέσει πρὸς τὴν διάφορον μορφήν ἣν ἔλαβον κατὰ τὴν πρώτην καταγραφὴν αὐτῶν ἐπὶ Πεισιστράτου ἢ Σδλῶνος. Ὁ αὐτὸς εἰς εἰδικὸν βιβλίον του διὰ τὴν ἐπικὴν γλώσσαν καὶ Ὀμηρικὴν χρονολογίαν ἀπαντᾷ εἰς ἀντιθέτους πρὸς τὰς ἰδικὰς του ἀπό-

ψεις διὰ τὰς ἀρχαιοτέρας καὶ τὰς νεωτέρας μορφὰς τῶν λέξεων καὶ πιστεύει ὅτι τμῆμα ἔπους μὲ μορφὰς νεωτέρας δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι μεταγενέστερον ἄλλου ἔχοντος μορφὰς ἀρχαιοτέρας. Τὸν τρόπον θεωρήσεως τοῦ Heitsch ἐντοπίζει ὁ σ. καὶ εἰς ἄλλην μελέτην αὐτοῦ (1967) ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐξετάσεως τῆς ἐκφράσεως ἐν στ. Γ 142 «*Οὐλύμπόν δε, θεῶν μεθ' ὀμήγηρον ἄλλων*». Ὁ J. A. Russo (1968) προσπαθεῖ νὰ ἐξεικονίσῃ τὴν ἐπικήν παράδοσιν καὶ νὰ διακρίνῃ μεταξὺ προ-Ὀμηρικῆς παραδόσεως καὶ Ὀμηρικῆς χρήσεως, φρονῶν ὅτι ἡ Γλωσσολογία καὶ ἡ Ἀρχαιολογία δύνανται νὰ μᾶς ὑποδείξουν τὰ παραδοσιακὰ καὶ παλαιὰ στοιχεῖα. Ὁ σ. φοβεῖται ὅτι ὁ R. ἐν τῇ ἐξετάσει του κρίνει τὴν προομηρικὴν ποίησιν ὡς στατικὴν καὶ ὁμοίομορφον. Ὁ M. W. Edwards εἰς δύο μελέτας του (1966 καὶ 1968) ἐξετάζει τὸ ὑπερβατὸν καὶ στίχους τινὰς τοῦ Σ, οἷτινες ἀπὸ ἐπόψεως ὕφους τονίζουν διὰ τῶν τυποποιημένων ἐκφράσεων ἔμφασιν καὶ πάθος. Ὁ σ. παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐξέτασις τῶν στίχων γίνεται ἀνεξαρτήτως ἀλλήλων.

Οἱ J. Rouso & B. Simon (1968) ἀναζητοῦν νὰ κατανοήσουν τὴν ἰδιοτυπίαν τῆς Ὀμηρικῆς ποιητικῆς εἰς τὸν Ὀμηρικὸν κόσμον ἐν εὐρυτάτῃ ἐννοίᾳ. Ὁ σ. παρατηρεῖ ὅτι αἱ παράλληλοι μεταξὺ τῆς ψυχῆς τοῦ Ὀμηρικοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς πράξεως τοῦ Ποιητοῦ εἶναι ἐν μέρει μόνον διδακτικαὶ καὶ καρποφόροι διὰ τὴν κατανόησιν τῆς ποιήσεως. Ὁ Van der Valk (1964) ἐξετάζει τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας τῶν Ἀλεξανδρινῶν λογίων ἐπὶ τῶν Ὀμηρικῶν κειμένων καὶ λαμβάνει ἐπ' αὐτοῦ θέσιν ἐπικριτικὴν τοῦ Ἀριστάρχου. Ὁ σ. ἔχων ὑπ' ὄψει καὶ τὰ προκύπτοντα στοιχεῖα ἐκ τῆς συλλογῆς τῶν προαλεξανδρινῶν Ὀμηρικῶν παπύρων τῆς St. West (1967) τονίζει τὰς ἀδυναμίας ἀπόψεων τινῶν τοῦ V. d. V., ἀλλὰ καὶ τὰ θετικά του στοιχεῖα. Ὁ H. Erbse (1969) ἐξέδωκε τὰ Scholia Vetera τῆς Ἰλιάδος A - Δ, ἅτινα παρουσιάζει ἀναλυτικῶς ὁ σ. τονίζων τὴν ἀριότητα τῆς ἐκδόσεως. Οἱ O. Tsagarakis (1969) καὶ M. L. West (1969) ἀσχολοῦνται μὲ τὸ τεῖχος τὸ ἐγερθὲν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐν Τροίᾳ λαμβάνοντες θέσιν ἀντίθετον πρὸς τὸν Page. Ὁ C. Segal (1968) ἀσχολεῖται μὲ τοὺς δύο τῆς πρεσβείας ἐν I 182—198, φρονῶν ὅτι ἐννοοῦνται οἱ κήρυκες. Ὁ Ἀριστόξενος Σκιαδᾶς (1965) εὐρίσκει ὅτι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἐπίγραμμα ὁ Ὀμηρος θεωρεῖται ὡς ἱστορικὸν πρόσωπον καὶ ἡ ποίησις του ἐξετιμᾶτο. Ὁ H. J. Zimmermann (1966) ἐξετάζων τὰ χειρόγραφα τοῦ μεταφραστοῦ τοῦ Ὀμήρου Pope καὶ κρίνων τὰς πηγὰς καὶ τὰς μεθόδους του διαπιστοῖ τὴν βαθυτάτην γνῶσιν τῶν Ὀμηρ. μορφῶν καὶ χαρακτήρων συμφῶνως πρὸς τὸ τότε Δυτικοευρωπαϊκὸν κλίμα τῆς μελέτης τῶν κλασσικῶν. Ὁ A. Seweryns (1966) καὶ Dirlmeier ἀσχολοῦνται μὲ τὸν κόσμον τῶν Ὀμηρικῶν θεῶν ὁ πρῶτος καὶ μὲ τὰς μεταμορφώσεις τῶν θεῶν εἰς πτηνὰ ὁ δεύτερος, ἐφ' ὧν παρατηρήσεις τοῦ σ. Ὁ G. Kurz (1966) ἐξετάζει τὸν τρόπον καθ' ὃν φραστικῶς ὁ Ὀμηρος ἐξεικονίζει τὰς κινήσεις καὶ τὴν στάσιν τῶν ἀνθρώπων, ἰδίως εἰς περιπτώσεις ἀγῶνος. Ὁ L. Graz (1965) ἐξετάζει διεξοδικῶς τὴν σημασίαν καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ *πυρός παρ' Ὀμήρω* κατὰ τρόπον φαινομενολογικόν, ἥτοι τὴν σημασίαν καὶ χρῆσιν τῆς ἐννοίας καὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς ἐπιθετικῶς, ῥηματικῶς, ὀνοματικῶς. Ὁ J. Latacz (1966) ἐξετάζει τὸ λεκτικὸν πεδίου τῆς ἐννοίας *χαίρειν* πρὸς κατανόησιν τῆς συναισθηματικῆς περιοχῆς τοῦ Ὀμηρικοῦ ἀνθρώπου. Διακρίνει πέντε ὁμάδας τὰς ὁποίας ἐξετάζει ἐτυμολογικῶς, μορφολογικῶς, νοηματικῶς, μετρικῶς, συντακτικῶς. Ὁ σ. κρίνει πλούσια τὰ συμπεράσματα τῆς μελέτης. Ὁ K. F. Johansen (1967) ἐξετάζει τὴν ἐπίδρασιν τῆς Ἰλιάδος εἰς τὴν ἐξεικόνισιν σκηνῶν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν τοῦ πρωϊμοῦ ἀρχαίου κόσμου μέχρι περίπου τοῦ 475, εὐρίσκει δὲ ἐντονον τὴν ἐπίδρασιν εἰς τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀργεῖους τεχνίτας ἀπὸ τοῦ 625, ἐνῶ εἰς τὴν Ἀττικὴν ἡ ἐπίδρασις ἀρχίζει μὲ τὸ τέλος τῆς ἀρχαϊκῆς περιόδου.

Διὰ τὴν ἔρευναν τῆς Ὀδυσσεϊκῆς καὶ τῶν προβλημάτων τῆς ἐρμηνείας τῆς

και τῆς συνθέσεώς της ὑπάρχουν δύο ἔργασια, τοῦ A. Heubeck (1965) και τοῦ W. Theilers (1970). Ὁ S. Besslich (1966) ἐξετάζων δεκάδας χωρίων τῆς Ὀδυσσεΐας, ἐνθα ἀποφεύγεται νὰ δοθῇ ἀπάντησις εἰς θεθέντα ἐρωτήματα ἢ γίνονται ἄλλαι παραλείψεις ἢ ἔμμεσοι χαρακτηρισμοί, τὰ εὐρίσκει ὡς μέσα ποιητικά τῆς ἐξεικονίσεως τῶν ἀνθρώπων, τινὰ τῶν ὁποίων εἶναι λίαν τελειοποιημένα. Ἡ τεχνικὴ αὕτη τῆς Ὀδυσσεΐας τὸν ὀδηγεῖ εἰς τὴν θέσιν τῶν «χωριζόντων». Οὐχ ἦττον ὠρισμένοι ἐρμηνεῖαι του δὲν εἶναι κατὰ τὸν σ. πειστικά. Ὁ F. Eichhorn (1965) δίδων λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τῆς Ὀδυσσεΐας, ἣν εὐρίσκει ἀπαρτιζομένην ἐκ 18 οἰκοδομικῶν μελῶν, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα τῆς ἐνόητος τοῦ Ἔπους. Ὁ σ. φρονεῖ ὅτι ἡ ἀνάλυσις ὄφειλε νὰ ἀφεώρα εἰς τὴν διερεύνησιν τῆς τέχνης τοῦ Ἔπους, τῆς τεχνικῆς του, τῆς ὕψους του και τῶν ἀσθενῶν του σημείων διὰ νὰ κατανοηθῇ τὸ ἔργον ὡς ποίησις. Ὁ M. Müller (1966) ἐξετάζει κατὰ πόσον ἡ περιγραφή τῶν σκηνῶν τῆς ἀριστείας εἰς τὴν Ὀδυσσειαν (Ἀθηνᾶ—Ὀδυσσεύς, ἀγῶν εἰς τοὺς Φαίακας, ἀγῶν κατὰ μνηστήρων κλπ.) ἔχει μεταβληθῇ ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἰλιάδα. Ὁ σ. εὐρίσκει ἐπιτυχῆ τὴν διαπραγματεύσειν.

Ὡς πρὸς τὰς ἔργασιας ἐπὶ ἐιδικῶν τμημάτων ἢ ἐιδικῶν προβλημάτων τῆς Ὀδυσσεΐας ὁ F. Dirlmeier (1966) ἐξετάζει τὸ θέμα τῶν δηλητηριωδῶν βελῶν τοῦ Ὀδυσσεύς (α 252 ἐξ.), εἰς ἄλλην δὲ μελέτην του (1969) ἐξετάζει τὴν διαφοράν τῆς ἐξεικονίσεως τῆς Καλυψοῦς ἐν μὲν τῷ ε ὡς ἀνθρωπίνης, ἐν δὲ τῷ η ὡς δεινῆς και δολοέσης.

Ὁ U. Hölscher (1967) ἀσχολούμενος μὲ τὸν μῦθον τῶν Ἀτρειδῶν ἐν τῇ Ὀδυσσειᾷ ἀναζητεῖ τοὺς λόγους τῆς ἀντιφατικότητος μεταξὺ τῆς ἐξεικονίσεως τῆς Κλυταιμνήστρας ὡς μὴ ἐνόχου τοῦ φόνου τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐν τῇ Τηλεμαχεΐα, ὡς ἐνόχου ὅμως ἐν ταῖς δύο Νεκυΐαις. Ὁ σ. παραθέτει ὡς πιθανὴν τὴν γνώμην τοῦ Lesky (1967) ὅτι ἡ Ὀδυσσεια στηρίζεται εἰς δύο διαφόρους ἐκδοχὰς τῆς παραδόσεως. Ὁ αὐτὸς H. ἐξετάζων τὴν στάσιν τῆς Πηνελόπης πρὸς τοὺς μνηστῆρας (1967) διερμηνεύει κατὰ τρόπον ἐξαιρετον τὴν σωφροσύνην της, ὡς αὕτη δεικνυταί ἐν σ 252 ἐξ. Ὁ W. Sauerbaum διερμηνύει κατὰ τρόπον ἐξαιρετον κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ σ. τὴν τεχνικὴν τῆς Ὀδυσσεΐας, ἰδίᾳ εἰς τὰς εἰς πρῶτον πρόσωπον διηγήσεις τοῦ Ὀδυσσεύς και ἐξάγει τὰ πλεονεκτήματα τῆς τεχνικῆς ταύτης. Ὁ I. Θ. Κακριδῆς εἰς τὸ μελέτημα *Ναυσικᾶ* (1970) ἐξετάζει τὸν τρόπον καθ' ὃν ὁ ποιητὴς ἐξάγει τὴν ὠραιότητά της. Ὁ αὐτὸς ἐξετάζων τὰς ποιητικὰς μορφὰς ἐν σχέσει πρὸς τοὺς πραγματικοὺς ἀνθρώπους παρ' Ὀμήρῳ (1970) φρονεῖ ὅτι ὁ ψυχολογικὸς τρόπος ἐρμηνείας δὲν βοηθεῖ διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ ποιητικοῦ ἔργου και τῆς τεχνικῆς του. Ὁ G. Beck (1965) ἐξετάζων τὸ ἐπεισόδιον τῆς Κίρκης εὐρίσκει ἐξάρτησιν αὐτοῦ ἀπὸ τὸ Ὡ τῆς Ἰλιάδος. Ὁ σ. παρατηρεῖ ὅτι ναί μὲν ὁ προσανατολισμὸς τῆς Ὀδυσσεΐας πρὸς τὴν Ἰλιάδα ἀποτελεῖ γεγονός, ὅμως δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ ὑπερβολικὴ προσήλωσις πρὸς τὸ γεγονός τοῦτο, ὡς παρακωλύουσα τὴν ἀπροκατάλητον ἐρμηνείαν. Ὡς καλαὶ διαπραγματεύσεις τῆς Κυκλωπείας προβάλλονται αἱ τῆς σειρᾶς *Der Altsprachliche Unterricht* 8/3, 1965 τοῦ F. Walsdorff και τοῦ F. Muthmann και δύο περίφημα ἔργα ἐρεῦνης τῆς Ὀδυσσεΐας, ἡ μετάφρασις τῆς Ὀδυσσεΐας τοῦ W. Schadewaldt (1966) και ὁ Κόσμος τῆς Ὀδυσσεΐας τοῦ M. I. Finley (1954).

Ἡ Ὁλγα Κομνηνοῦ - Κακριδῆ (1969) ἐξέδωκε τὸ «Σχέδιο και τεχνικὴ τῆς Ὀδυσσεΐας» μὲ ἐκτενῆ ἀνάλυσιν τοῦ Ἔπους και ἰδίᾳ τῶν χαρακτήρων τῆς Καλυψοῦς, Κίρκης και Ναυσικᾶς. Ἡ A. F. Dekker (1965) εὐρίσκει ὅτι μέγα μέρος τῆς δράσεως τῆς Ὀδυσσεΐας ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀνταγωνισμὸν μεταξὺ οὐσιαστικῆς πραγματικότητος και φαινομενικῆς πραγματικότητος (δραματικὴ εἰρωνεία) καθὼς και μεταξὺ ἀληθείας και δόξασιας (κριτικὴ εἰρωνεία) και παρουσιάζει πλῆθος ὠραίων ἐρμηνειῶν τοῦ παιγνίου τοῦ ποιητοῦ μεταξὺ πραγματικοῦ και φαινο-

μενικοῦ, μεταξύ προσδοκίας και ἀπογοητεύσεως. Ὁ F. Schwarz (1967) και ὁ V. Zhirmunsky (1968) ἐξετάζουν τὰς παραλλήλους τῆς ἐμπνεύσεως και ἐκφράσεως τῶν Ἑπῶν και ἔργων ἄλλου πολιτιστικοῦ κύκλου, τοῦ Nalopakhiana ὁ πρῶτος και Alramysk ὁ δεύτερος. Ὁ K. Rüter (1969) προτιθέμενος νὰ προβῆ εἰς γενικὴν ἐρμηνεῖαν τῆς Ὀδυσσεΐας ἀρχίζει μὲ σχολιασμόν τοῦ α και ἐξέτασιν τῆς ἐμπνεύσεως τῶν σκηνῶν τῶν θεῶν, τῆς μορφῆς τοῦ προοιμίου, τῆς ἀριστείας, τοῦ λόγου τῆς Ἀθηνᾶς καθὼς και τοῦ σχεδίου τοῦ στοιχείου α και τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ. Ὁ G. Bona (1966) ἐξετάζει διάφορα δύσκολα σημεῖα τῆς ἀναλύσεως τῆς Ὀδυσσεΐας, μεταξύ τῶν ὁποίων τὸν λόγον τῆς Ἀθηνᾶς ἐν α, τὴν σκηνὴν τῆς Πηνελόπης πρὸ τῶν μνηστήρων, τὴν Κυκλώπειαν και πολλὰ ἄλλα μεμονωμένα προβλήματα, ἣ δὲ μελέτη του δύναται νὰ θεωρηθῆ κατὰ τὸν σ. ἀξιόλογος εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ὀδύσειαν και τὰ προβλήματα τῆς μὲ τονισμόν τοῦ κάλλους και τῆς ἰδιοτυπίας τῆς.

Ὁ συντάκτης τοῦ δελτίου E. Dönt διὰ τῆς κοπιώδους και ἐπιμελοῦς συλλογῆς τῶν ἐκδόσεων και τῶν ποικίλων δημοσιευμάτων περὶ τῶν Ὀμηρικῶν ἔργων, διὰ τῆς εὐσυνειδήτου ἀναλύσεως αὐτῶν και τῶν εὐστόχων κριτικῶν παρατηρήσεων του παρέχει πολύτιμον βοήθειαν εἰς τὸ ἔργον τῶν φιλολόγων. Τὸ προσεχὲς δελτίον εἰς τὸν Anzeiger θὰ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπισκόπησιν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν πολιτισμόν και τὴν θρησκείαν παρ' Ὀμήρῳ δημοσιευμάτων καθὼς και εἰς ἐκτίμησιν τῆς μνημειώδους ἐκδόσεως Archaeologia Homericæ.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

* *

TERESA SANTANDER RODRIGUEZ, **Hipocrates en Espana** (siglo XVI),
ἐκδ. Direccion general de Archivos y Bibliotecas, Madrid 1971, σφ. 8M
σελ. VIII/419.

Ἐχομεν ἐνώπιόν μας μίαν μνημειώδη ἐκδοσιν, ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἱατρικῆς ἐν Ἰσπανίᾳ κατὰ τὸν ἸΣΤ' αἰῶνα, ἥτις συγχρόνως μαρτυρεῖ και διὰ τὸν ὑψηλὸν βαθμόν τῆν πνευματικῆς καλλιιεργείας τῶν Ἰσπανῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὅτε και εὐρίσκοντο εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς πολιτικῆς και στρατιωτικῆς ἰσχύος των.

Εἰδικώτερον ἢ μελέτη σκοπεῖ νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Ἱπποκράτους ἐπὶ τῆς Ἰσπανικῆς ἱατρικῆς κατὰ τὸν 16ον αἰ., ὡς αὕτη τεκμαίρεται ἀπὸ τὰς ἐκδόσεις τῶν ἔργων αὐτοῦ, τὰς μεταφράσεις, τὰς παραφράσεις, τὰ σχόλια, τὰ ὑπομνήματα και τὰς κρίσεις ἐπ' αὐτῶν. Τὸ Α' μέρος τοῦ βιβλίου ἀναφέρεται εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Ἱπποκρατικῶν κειμένων χρονολογικῶς, τὰς ἐκδόσεις, τὰς μεταφράσεις και τὰ σχόλια, τὴν πιστότητα τούτων ἐν σχέσει πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον, τὰς πηγὰς τῶν σχολιαστῶν και παρέχει βιβλιογραφικὰς πληροφορίες. Ἐκ τῶν 6 κεφαλαίων τοῦ Α' βιβλίου τὸ 1ον περιέχει τὰς ἐκδόσεις, μεταφράσεις και σχόλια τοῦ βιβλίου τῶν Ἀ φ ο ρ ι σ μ ῶ ν. Ἐδῶ ἐξετάζεται ἡ ἐργασία 13 σπουδαίων ἱατρῶν, τῶν πλείστων Πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν. Ἐρευνῶνται τὰ ἔργα των, αἱ ἐν αὐτοῖς μνεῖαι Ἱπποκρατικῶν κειμένων και αἱ ἐπ' αὐτῶν ἐπεξεργασίαι, αἱ ἐκδόσεις τῶν ἔργων τούτων ἐν συνεχείᾳ και αἱ περὶ αὐτῶν μεταγενέστεραι μνεῖαι. Τὸ 2ον κεφ. ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐργασίας τῶν Ἰσπανῶν ἱατρῶν ἐπὶ τοῦ Ἱπποκρατικοῦ βιβλίου Π ρ ο γ ν ω σ τ ι κ ο ῦ, παρακολουθοῦνται δὲ αἱ ἐργασίαι 7 Ἰσπανῶν ἱατρῶν ἀσχολουμένων μὲ τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου τούτου. Τὸ 3ον κεφ. ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐργασίας τῶν Ἰσπανῶν ἱατρῶν ἐπὶ τοῦ βιβλίου τῶν Ἐ π ι δ η μ ι ῶ ν. Τὸ 4ον εἰς τὰς ἐργασίας, ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἱππ. Π ε ρ ῖ τ ρ ο φ ῆ ς και Π ε ρ ῖ δ ι α ῖ τ ῆ ς ὀ ξ ἔ ω ν ν ο σ ῆ μ ᾶ.